

Dawn Antoniak-Mitchellová

Z lovce společníkem

Jak z loveckého psa udělat
partáka pro každodenní život

Nakladatelství PLOT
Praha, 2017

Autor a vydavatel nenesou odpovědnost v případě náhodných nebo následných škod souvisejících nebo vzniklých na základě opatření, provádění nebo používání pokynů a doporučení obsažených v této knize.

Dawn Antoniak-Mitchell: From Birdbrained to Brilliant. Training the Sporting Dog to be a Great Companion

English edition published by Dogwise Publishing, Wenatchee, Washington, USA

Copyright © Dawn Antoniak-Mitchell, 2014

Translation © Jana Dušková, 2017

Photos © Dawn Antoniak-Mitchellová, Jeff Bream, Kristal Hayesová, Doris Hodgesová, Janna Puurunenová, Hannie Warendorfová, 2014

Cover photo © Lindsay Peternellová, 2014

Copyright © Nakladatelství PLOT, 2017

ISBN 978-80-7428-304-8

Obsah

Úvod	11
1. Co přesně je lovecký pes?	15
2. Proč záleží na tom, jaké mám plemeno – psi jsou prostě psi, nebo ne?	30
3. Jaké je typické chování loveckého psa?	43
4. Socializace, školky pro štěňata a psí parky	53
5. Jak se psi učí?	70
6. Buďte pro svého psa zajímavější než ptáci	82
7. Tréninkový plán pro vašeho loveckého psa	100
8. Pohyb, pohyb, pohyb!	112
9. Management a výcvik pro nedostatek sebeovládání (nadměrné radosti ze života) a vytváření těsné vazby na člověka	118
10. Management a výcvik pro distraktibilitu	165
11. Management a výcvik pro vášnivé braní věcí do tlamy	181
Závěr	197
Příloha: Lovecká plemena používaná při vyhledávání a/nebo aportování zvěře	199
Použité zdroje	201
O autorce	207
Fotografie	209
Rejstřík	210

Poděkování

Ještě jednou děkuji všem v Dogwise za pomoc a povzbuzování při práci na této knize. Moje křivka učení nebyla tentokrát tak strmá, z velké části díky tomu, že jste mi hodně pomohli už při minulém projektu.

Děkuji rodičům a prarodičům za to, že mi vstúpili úctu ke všemu živému, touhu po poctivosti a vášně k učení. Bez těchto vlastností bych se nebyla dostala na životní cestu, která mi přináší takové potěšení. A Jeffovi děkuji za to, že mě na této životní cestě už tak dlouho doprovází.

Děkuji všem žákům psí akademie BonaFide Dog Academy i jejich psům a také ostatním cvičitelům psů po celém světě, kteří mi laskavě pomohli s pořizováním fotografií do této knihy. A velice děkuji Doris Hodgesové a Kaije Braidové za pomoc při vytváření souvislostí, které bych si byla možná sama nevytvořila. Je pro mě velká čest znát vás všechny i vaše úžasné lovecké psy!

Tato kniha, stejně jako ta předchozí, se opírá o práci mnoha vážených vědců, cvičitelů, zvířecích behavioristů i chovatelů psů. Mnohá cvičení a hry v této knize jsou upraveny podle nápadů známých cvičitelů, k nimž patří například Karen Pryorová, Patricia McConellová, Brenda Aloffová, Leslie McDevittová, Turid Rugaasová a Sylvia Bishopová, ale i méně známých, ovšem stejně talentovaných cvičitelů a milovníků loveckých psů z minulosti i současnosti, jako je například Jim Barry, S. T. Hammond a mnoho dalších. Děkuji vám všem, kteří jste se během těch dlouhých let dělili o své znalosti a zkušenosti s ostatními ve prospěch našich psů.

A jako vždycky patří můj největší vděk dlouhým generacím majitelů loveckých psů po celém světě, kteří tato báječná psí plemena vytvářeli, přizpůsobovali, chránili a předávali nám je. O úspěšnosti jejich úsilí svědčí trvalá obliba těchto psů jako pracovníků i společníků.

Úvod

To, že znáte název nějakého ptáka ve všech jazycích na světě, ještě neznamená, že něco víte o něm samém... Podívejte se na něj a na to, co dělá – to je totiž důležité. Velmi brzy jsem pochopil, jaký je rozdíl mezi tím, jestli víme, jak se něco jmenuje, a jestli něco opravdu víme.

Richard Feynman, americký fyzik

Existuje mnoho skvělých knih a výcvikových kurzů, které se zabývají tím, jak naučit psa jakéhokoli plemene základním dovednostem z poslušnosti, například jak sednout, lehnout nebo způsobně chodit na vodítku. Tato kniha vás seznámí s cvičeními, technikami managementu a hrami určitými speciálně pro vás jako majitele (nebo budoucího majitele) loveckého psa a pomůže vám při řešení jedinečných výcvikových problémů, které se často vyskytnou, když otevřete své srdce a dveře loveckému psovi. Mnozí majitelé si nad chováním normálního loveckého psa zoufají, a buď se uchylují k neúčinným výcvikovým taktikám těžké ruky, nebo to prostě vzdají a smíří se s nevhodným chováním jako s nutnou součástí života s takovým psem. Tato kniha vám ukáže, jak si se svým psím společníkem můžete vytvořit láskyplný pozitivní fungující vztah díky tomu, že až ho budete učit, jak se má správně chovat u vás doma, budete pracovat s jeho loveckými instinkty a nikoli proti nim.

Samozřejmě můžete přeskocit kapitoly o historii a teorii chování a vrhnout se rovnou na výcviková cvičení, ale tím moc neposloužíte ani sobě ani svému psovi. I když většina z nás považuje psy za členy rodiny, musíme mít neustále na paměti, že i když je sebevíce milujeme, tak jsou to psi a ne chlupatí malí lidé. Jsou to krásní, úžasní, inteligentní, legrační, provokující, nezávislí, věrní, milující, zábavní a jedineční tvorové, ale rozhodně to nejsou lidé. Jsou to psi. A nejsou to jen tak ledajací psi; jsou to

Z LOVCE SPOLEČNÍKEM

lovečtí psi. Abychom se psy mohli mít pozitivní vztah, musíme pochopit a uvědomit si podobnosti i rozdíly mezi lidmi a psy. A musíme pochopit a uvědomit si také podobnosti a rozdíly mezi loveckými psy a jinými psími plemeny, pokud je máme skutečně naučit, jak se mají chovat v našem moderním světě.

V této knize se seznámíme s tím, jak vznikla moderní plemena loveckých psů a jak je jejich dnešní chování dosud ovlivňováno prací jejich předků. Pak se podíváme na teorii učení a na správné použití posilování, abychom zjistili, jak své psy cvičit s co nejlepšími výsledky. Nakonec se budeme zabývat tím, co bychom měli své lovecké psy vlastně naučit, aby si mohli užívat naplňujícího života v naší moderní člověčí společnosti. Když se naučíme nahlížet na svět pohledem loveckého psa, budeme lépe schopni mu pomoci, aby naplno rozvinul celý svůj potenciál skvělého společníka, který v něm dřímá.

Ti, kteří četli knihu *Terrier-Centric Dog Training: From Tenacious to Tremendous*, si možná všimnou, že obě knihy obsahují několik podobných cvičení. Některá cvičení sice vypadají stejně, ale jejich záměr pro teriéry a lovecké psy stejný není. Například cvičení „Koukni na mě“ má naučit psa očnímu kontaktu na povel a je velmi důležité pro lovecké psy i pro pracovní teriéry, ale z velice odlišných důvodů. Psi obou druhů byli v rámci svého historického využití šlechtěni tak, aby byli bdělí vůči pohybu zvířat. Pracovní teriér i lovecký pes jsou od přírody schopni si všimnout tvorů, kteří se pohybují v jejich okolí, včetně blížících se psů nebo lidí. Ovšem jelikož byla tato plemena šlechtěna ke dvěma diametrálně odlišným druhům práce, jsou typické důsledky toho, že dovolíme pracovnímu teriérově upřeně zírat na blížícího se psa, jen zřídkakdy stejně, jako když to dovolíme loveckému psovi. Pracovní teriéři byli vyšlechtěni k tomu, aby pronásledovali a zabíjeli drobné škůdce, obvykle bez pomoci nebo jen s malou pomocí svých psovodů nebo jiných psů, zatímco lovečtí psi byli vyšlechtěni k tomu, aby pod kontrolou lovců a někdy společně s jinými psy hledali kořist a přinášeli mrtvou nebo zraněnou lovnou zvěř. V důsledku těchto historických rozdílů mezi plemeny se pracovní teriér, kterému dovolíme upřeně zírat na jiného psa, může instinktivně připravit duševně a fyzicky na boj, prostě proto, že je naprogramovaný, aby rázně reagoval na sebemenší vnímanou hrozbu od jakéhokoli jiného zvířete, zatímco lovecký pes se může rozdovádět a vymknout kontrole

kvůli svým sociálním instinktům, které mu velí spolupracovat s jinými psy a lidmi. Obě reakce jsou stejně nežádoucí a mohou u blížícího se psa vyvolat potenciálně nebezpečnou reakci, pokud není tato situace rychle a v klidu zažehnána. Jedním způsobem, jak situaci zvládnout, je dát psovi povel, aby se podíval na vás namísto na blížícího se psa nebo člověka a aby si tak zachoval sebeovládání. Když naučíme očnímu kontaktu na povel pracovního teriéra, může mu to zabránit v tom, aby se vzrušil natolik, že se pustí s druhým psem do křížku, zatímco když to naučíme loveckého psa, může mu to zabránit v tom, aby se natolik rozdováděl radostí, že druhého psa samou láskou zadává. Z behaviorálního hlediska se jedná o dvě velice odlišné reakce, kterým se lze vyhnout prostě tak, že přesměrujeme to, nač se psi smí v tu chvíli podívat. Ale z výcvikového hlediska můžeme psy obou druhů naučit stejnému základnímu chování, které splní cíl, tedy přesměrování jejich pozornosti. Kapitola 2 se podrobně zabývá podobnostmi a rozdíly v chování loveckých psů a psů jiných druhů. Kapitoly 4 a 10 blíže vysvětlí, proč je ve vzájemné psí komunikaci nadměrná přátelskost stejně nepříjemná jako nadměrná nevrlost. Takže i když mezi cvičeními v obou knihách skutečně existuje určitá podobnost, jsou důvody, proč učit psy různých druhů stejným nebo podobným způsobům chování, velice odlišné, protože jejich základem jsou různé instinkty. Pokud pochopíme, jaké jsou tyto rozdíly v instinktech mezi loveckými psy a psy jiných druhů a jak s těmito instinkty máme pracovat, můžeme svým loveckým psům pomoci k tomu, aby se stali těmi nejlepšími společníky – a právě tomu je věnován zbytek této knihy.

Kapitola první

Co přesně je lovecký pes?

Pes je jediný tvor, který je schopný nezištné lásky. Je tím jediným, kdo považuje člověka za svého společníka a následuje ho jako přítele; tím jediným, kdo zřejmě od přírody mu touží být užitečný a spontánně se k němu přidal. Když sejmeme koni uzdu a pustíme ho volně na pastvu, dá najevo radost ze své částečně obnovené svobody. Když nám pes splní požadovanou službu, následuje nás i dál. Nabízí nám, že bude stále naším společníkem a přítelem.

William Youatt: The Dog

Psi a lidé spolu žijí už tisíce let. I když se vědci ještě stále přou, jak a proč přesně vznikli domácí psi, všichni se shodují na tom, že brzy poté, co byli psi domestikováni, začali lidé šlechtit různé druhy psů pro lov, pasení, tahání a provádění jiných specializovaných úkolů, aby jim na celém světě pomáhali úspěšně žít a přežít. I psi, které vlastníme v současné době, mají většinu oněch pečlivě vybraných fyzických vlastností a instinktů svých předků. Tyto vlastnosti a instinkty ovlivňují jejich chování, ať dosud plní stejné úkoly jako jejich předkové, nebo ne. Pochopení vlastností a instinktů, které se pravděpodobně projeví u našich loveckých psů, je prvním krokem k vytvoření speciálního výcvikového programu, který nám je umožní cvičit tak, aby to bylo pozitivní, účinné a zábavné pro nás i naše psy.

HISTORIE LOVECKÝCH PSŮ V KOSTCE

Když lidé začali využívat psy při hledání a lovení zvěře, začali také vylepšovat různá plemena, aby co nejlépe odpovídala místním potřebám

Z LOVCE SPOLEČNÍKEM

lovců. Různé druhy zvěře a různé druhy terénu vyžadovaly i různé druhy loveckých psů. Vývoj moderních loveckých plemen aportérů do značné míry ovlivnila i technologie. V dávných dobách psi převážně lovili a zabíjeli zvěř sami. Později byla plemena šlechtěna tak, aby bylo možné je používat současně se sítěmi, oky nebo sokoly. Ale většina moderních plemen loveckých psů, která známe dnes, dosáhla své dnešní podoby až po vynálezu moderní lovecké pušky, kterou mohl obsluhovat jediný lovec. William Arkwright píše v knize *The Pointer and His Predecessors*, že předchůdcem moderní lovecké pušky je takzvaná *arkebuza*, stará střelná zbraň ze 16. století, z níž se dalo střílet z nehybného postavení, a později pak německá *platine á rouet* (křesadlová ručnice), která umožňovala střelbu i za pohybu (bibliografické údaje prací citovaných v textu najdete v seznamu použitých zdrojů na konci knihy). V roce 1620 byly střelné zbraně vyvinuté natolik, že umožňovaly poměrně snadnou manipulaci, a kolem roku 1750 už měli lovci k dispozici dvouhlavňovou pušku. S vynálezem této pušky začala éra moderních plemen aportérů, tedy psů cvičených k donášení zastřelené zvěře.

Britský historik plemen Hugh Dalziel rozdělil v 19. století ve své vlivné knize *British Dogs – Their Varieties, History, Characteristics, Breeding, Management and Exhibition* lovecké psy do čtyř rozsáhlých skupin: „Od díl I – Psi používaní při lovu v terénu. Skupina I – Ti, kteří pronásledují a zabíjejí zvěř zcela nebo především v závislosti na zraku a rychlosti... Skupina II – Ti, kteří loví zvěř podle čichu a zabíjejí ji... Skupina III – Ti, kteří najdou zvěř čichem, ale jsou vycvičeni na to, aby překonali svůj přirozený pronásledovací instinkt a označili zvěř pro pušku... Skupina IV – Jiné variety používané při práci s puškou k hledání a aportování...“ Základem těchto skupin byla spíše práce, kterou psi vykonávali, než umělé rozdělení odvozené od fyzického vzhledu. I když Dalziel psal o plemenech, která byla v té době známá na britských ostrovech, platí tyto skupiny i pro lovecké psy používané po celém světě a poskytují užitečný rámec pro zamyšlení nad podobnostmi a rozdíly mezi různými druhy loveckých psů. Každá skupina má jedinečný způsob lovu a v každé skupině byla jednotlivá plemena šlechtěna tak, aby splňovala konkrétní místní potřeby lovu.

Skupiny I a II jsou tvořeny loveckými plemeny, která v historii pronásledovala kořist bez těsné spolupráce s člověkem a obvykle ji po dostižení zabíjela, i když některá plemena se používala pouze k chytání kořisti.

Mnohá z těchto plemen lovila ve smečkách a lovec je buď následoval, nebo čekal, až se k němu po lovu vrátí. Lovečtí psi ze skupiny I jsou chrti, kteří se při hledání kořisti spoléhají spíše na zrak než na čich. Tato plemena, například saluki, barzoj, anglický chrt a skotský jelení pes jsou velmi vnímaví na pohyb a mají velmi dobře vyvinuté periferní vidění. Předkové chrtů, například saluki, zřejmě pocházejí z Afriky nebo Arábie, kde byla pro lov gazel v širých pouštích a savanách nezbytná rychlost, svižnost, nezávislost a houževnatost. Barzojové byli vyšlechtěni k lovu vlků, lišek a zajíců ve svém rodném Rusku a často lovili ve skupinách 100 i více psů. Angličtí chrti byli obzvláště užiteční na britských ostrovech, kde lovili králíky, zatímco jejich bratraci, skotští jelení psi, sloužili k lovu jelenů a dosti dlouho je směli vlastnit pouze příslušníci šlechty, kteří měli titul „hrabě“ nebo vyšší. Nezávislá povaha lovecké práce, vysoce vyvinutá lovecká reakce aktivovaná pohybem zvířat a zabíjecí instinkty odlišují chování a temperament těchto plemen od plemen používaných k lovu v těsné spolupráci se střelejícím lovcem.

K loveckým psům skupiny II patří honiči a barváři, kteří se při hledání kořisti spoléhají převážně na svůj pronikavý čich. I tyto psi, podobně jako chrti, obvykle svou kořist po dohonění zabíjeli. V této skupině jsou například vydraři, různá plemena coonhoundů a foxhoundů, bíglové a později vyšlechtěný louisianský leopardí pes. Vydraři byli v minulosti používáni k hledání a zabíjení vyder žijících v anglických řekách a potocích. Coonhoundi byli vyšlechtěni pro lov mývalů z foxhoundů a oba druhy psů mají podobné lovecké strategie. Tradiční lovy mývalů obvykle zahrnovaly práci jednoho nebo několika psů, kteří našli mývala podle pachu a zahrnali ho do skrýše. Pak ke smečce přišel lovec a mývala zabil nebo vyhnal ze skrýše a nechal ho zabít psům. Podobá se to tradičnímu honu na lišku, kde psi ve smečce pronásledovali lišku až k noře a lovci na koních jeli za nimi. Pak byl vyslán teriér, aby lišku vyhnal z nory, a smečka psů ji zabila nebo pokračovala v pronásledování. Bíglové byli používáni ve smečkách k hledání zajíců a lovci je následovali pěšky. Louisianští leopardí psi se používají k lovu nejrůznější kořisti, včetně divokých kanců. I když většina lovců, kteří v dnešní době používají honiče a barváře, už je nenechává kořisti ublížit, používali se tyto psi dlouhou dobu k zabíjení a tyto instinkty přetrvávají u mnohých plemen dodnes. Většina plemen má velice silně vyvinutý smečkový instinkt, při honu těsně spolupracují

Z LOVCE SPOLEČNÍKEM

ve skupinách a řídí se spíše podle ostatních než podle lovců. Nesmírně je přitahuje stopování, a jelikož se vyznačují nezávislou povahou, mají jedinečnou osobnost, kterou se liší od aportérů.

Plemena náležející do skupin III a IV jsou vyšlechtěná pro poměrně těsnou spolupráci s lovci a kořist po ulovení nezabíjejí. Moderní lovci, kteří používají tyto psy, obvykle kořist zastřelí a psi ji pak aportují. Toto jsou plemena, která má většina lidí na mysli, když hovoří o „loveckých psech“, a právě na ně je zaměřena tato výcviková příručka.

RŮZNÁ PLEMENA PRO RŮZNÉ LOVECKÉ POTŘEBY

Po celá staletí měly při výběru loveckého psa schopnosti přednost před vzhledem. I po zavedení výstav psů ve viktoriánském období kladlo mnoho příznivců loveckých psů větší důraz na instinktivní lovecké schopnosti psa než na jeho vnější vzhled. Lee Rawdon upozorňoval v roce 1883 své čtenáře v knize *A History & Description of the Modern Dogs of Great Britain & Ireland (Sporting Division)*: „Pokud hledáte retrívra pro výstavní účely, kupte si takového, jaký se vám bude líbit; ale pokud chcete od takového psa vyžadovat práci, ať už na zemi či ve vodě nebo obojí, nevímejte si toho, jakou má barvu nebo postavu, je-li uspokojivá jeho povaha z hlediska inteligence a citlivosti.“ Stejný názor sdílelo i mnoho jiných autorů, kteří se zabývali historií plemen a lovem v době, kdy si ve Velké Británii začaly získávat oblibu výstavy psů. Časem se některá z nejoblíbenějších loveckých plemen rozštěpila na „pracovní“ linie, používané výlučně k lovu, a „výstavní/společenské“ linie, vyšlechtěné k tomu, aby odpovídaly písemným standardům plemen a sloužily především jako společníci. Mnozí z loveckých psů, které dnes lidé chovají doma, pocházejí právě z těchto „výstavních/společenských“ linií. Tito psi mají poněkud menší lovecký pud než psi z „pracovních“ linií a u některých plemen se vzhledově značně liší od svých loveckých protějšků. Ale přesto do určité míry sdílejí se svými „pracovními“ příbuznými všechny instinkty loveckých psů.

V rámci kategorií, do nichž Dalziel roztrídil lovecké psy, se dvě skupiny, které použil pro psy pracující se střelci, dají dále rozčlenit do pěti podskupin na základě konkrétního způsobu, jak pracují v terénu. Pravděpodobně nejznámější z těchto podskupin je podskupina aportérů,

CO PŘESNĚ JE LOVECKÝ PES?

Labradoři jako KoKo jsou oblíbení jako domácí mazlíčci i jako společníci na lovu.

Z LOVCE SPOLEČNÍKEM

v níž vynikají retrívři. Podle toho, co uvádí American Kennel Club, je nejoblíbenějším plemenem psů zaregistrovaným ve Spojených státech od roku 2002 labradorský retrívř; zlatý retrívř se ve stejném období pohybuje mezi druhým a čtvrtým místem. Kromě těchto známých plemen zahrnuje rodina aportérů i několik dalších plemen, jako je například pudl a méně známý kudrnatý retrívř.

Tato plemena pomáhají lovcům tím, že hledají a aportují střelenou zvěř na zemi i ve vodě. Britský historik a chovatel psů Lee Rawdon uváděl, že v Británii se plemena retrívřů včetně zlatého retrívra začala šlechtit, když britští lovci zjistili, že potřebují na pomoc s hledáním a aportováním zvěře rychlejší a větší psy než dosavadní setry, ohaře a španěly. Americkým příspěvkem ke světové rodině retrívřů je Chesapeake Bay retrívř. Po několik staletí byli retrívři používáni k dohledávání koroptví, tetřevů, aportování vodního ptactva a mrtvých a zraněných ptáků v terénu i malých savců. Ve Spojených státech, kde si lovec obvykle může dovolit k lovu jen jednoho psa, si retrívř získal oblibu jako všestranný lovecký pes. Společenská povaha těchto psů byla rozpoznána už dávno, dokonce ještě v dobách, kdy se většině loveckých psů ani nesnilo, že by někdy mohli vkročit k pánovi do domu. Lee radil lovcům už v devatenáctém století: „Nechte toto zvíře [retrívra] žít v domě jako stálého společníka a budete žasnout nad jeho citlivostí, až po něm pak budete požadovat služby v terénu.“

Ale existují i jiné způsoby, jak psi pomáhají lovcům dohledávat a zabíjet zvěř, podle toho, jaký druh zvěře je zrovna loven a kde lov probíhá. Desmond Morris vysvětluje ve své knize *Dogs: The Ultimate Dictionary of Over 1,000 Dog Breeds*: „Úkolem slídiče je prohledat podrost před puškami, vyplašit ptáky ze skrýší, počkat na jejich zastřelení a dopadnutí na zem a pak na povel najít jejich těla a aportovat je lovcům. V období, kdy ještě neexistovaly lovecké pušky, byly povinnosti slídičů prakticky stejné jako dnes, s tou výjimkou, že když vyhnali ptáky do vzduchu, používali lovci k jejich zabíjení jestřáby. Jinou možností bylo nahnat je do velkých sítí, do kterých byli polapeni.“

Pravděpodobně nejznámějšími plemeny slídičů a nejstaršími popsávanými loveckými psy vyšlechtěnými na pomoc lovcům s aportováním srstnaté i opeřené kořisti jsou španělé. Lovečtí španělé se dělí na dvě širší skupiny – field španěly (vyšlechtěné převážně pro lov na pevné

Wesley a Boomer dělají s nadšením společnost malé Izzy, i když přitom občas musí strpět nějaký ten převlek.

zemi) a vodní španěly (vyšlechtěné převážně pro lov ve vodě). I když byli field španělé vyšlechtěni na pomoc při pozemním lovu, dokáží dobře aportovat i z vody, stejně jako jejich příbuzní, vodní španělé.

V Irsku byly nalezeny zmínky o psovi typu irského vodního španěla již ze 7. století. V roce 1383 hovoří Chaucer o takzvaných „spaynelech“ a gobelíny z oné doby znázorňují psy typu španěla používané k tomu, aby při lovu pomáhali sokolům a naháněli různou zvěř do sítí v době, kdy ještě nebyly ruční pušky uzpůsobené tak, aby se daly používat k lovu. Španělé byli také využíváni k vyhánění zajíců při chrtích štvanicích; když španěl našel zajíce a vyhnal ho ze skrýše, pustili se za ním chrti. Jak uvádí Thomas Brown v knize *Biographical Sketches and Authentic Anecdotes of Dogs*: „na rozdíl od jiných psů používaných při střelbě začnou špringři i kokři vyštěkávat, jakmile ucítí nebo spatří zvěř,“ což pomáhá lovcům při hledání zvěře v hustším porostu. Již

Field španěl Caino právě aportoval kořist z vody.

počátkem 19. století, dávno předtím, než se stal realitou chov psů pouze jako společníků, ovšem upozorňoval Dalziel: „Španěl je velmi oblíbený i jako společník a domácí pes, k čemuž ho nápadně předurčuje jeho bdělost, bystrost a věrnost ruku v ruce s jemnými mravy a krásným vzhledem.“

Třetí větší podskupinou loveckých psů používaných při lovu s puškou jsou setři. Setři byli u mnoha lovců oblíbení při práci ve skalnatém, kamenitém terénu za nepříznivých povětrnostních podmínek. Kdysi se jim říkalo „sedící španělé“ nebo „líhaví španělé“, takže je pravděpodobné, že se španělé vyskytují mezi jejich předky. Rozdíl ve způsobu lovu mezi setrem a jeho moderním bratrancem španělem tkví v tom, že jakmile setr objeví kořist, zůstane nehybně stát obrácený k ní, dokud mu psovod nedá uvolňovací povel, zatímco španěl se ke kořisti přiblíží a rázně ji vyplaší. I když se může zdát nepřirozené, že setr v přítomnosti ptáků „vystavuje“ neboli zůstane nehybně stát, zdůrazňuje Morris i jiní autoři, že vlci projevují toto chování instinktivně. K „vystavování“ u vlků dochází, když smečka obklíčila kořist a připravuje se na konečný výpad a zabití. Selektivní šlechtění proměnilo toto přirozené chování psovité šelmy v chování, které pomáhá lovcům. Než vznikly skutečné lovecké pušky, spolupracovali setři na lovu s lovci používajícími sítě

Španělé jako Sussex španěl Jack jsou krásní radostní lovci i rodinní společníci.

nebo sokoly podobně jako jejich příbuzní španělé. S příchodem pušek, které mohla přenášet a používat jedna osoba, začali být setři cvičeni pro lov s puškou. Gordonsetři, irští setři a angličtí setři byli vyšlechtěni pro potřeby jedinečného prostředí a konkrétní kořisti ve svých lokálních oblastech lovu.

Čtvrtou podskupinu loveckých psů tvoří ohaři, kteří jsou proslulí (někdy až neblaze) svou vytrvalostí v terénu a trochu nezávislejší povahou. Rané formy ohařů byly zřejmě vyšlechtěny ve Španělsku, Itálii a jižní Francii a postupně se propracovávaly celou Evropou až na britské

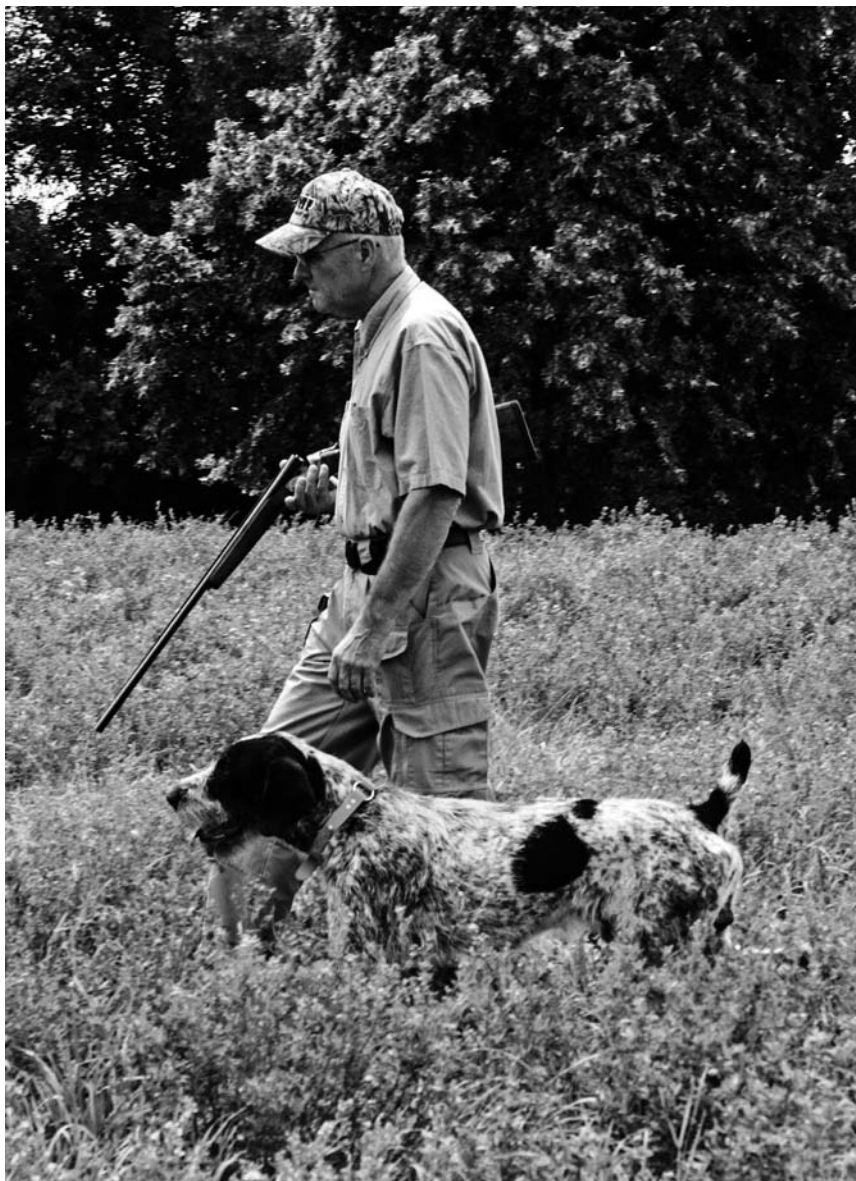
Fenka anglického setra Eva instinktivně znehybní, když zachytí pach ptáka.

ostrovy. Na jednom obraze připisovaném Tizianovi (1477–1576) najdeme psa podobného ohaří, což nasvědčuje tomu, že tito psi byli známi již v 15. století a na evropském kontinentě možná existovali i dříve, i když do Velké Británie se pravděpodobně dostali až počátkem 18. století. Tam byli původní ohaří shledáni příliš těžkými a pomalými na to, aby splňovali potřeby lovců, takže bylo toto plemeno dál upravováno. Soustředěnost a intenzita, s níž pracovala většina ohařů, způsobovala, že nebyli pro lovce tak dobrými společníky a že byli odtažitější než ostatní lovecká plemena. Co se týče fyzických vlastností a vývoje ohařů, najdeme v knize Hughu Dalziela *British Dogs* tento popis od historika plemen G. Thorpe-Bartrama:

Dnešní ohař je zvířetem, které je výsledkem velmi pečlivého uplatnění znalostí získaných intenzivním pozorováním, ruku v ruce s extenzivním šlechtěním a zkušenostmi z lovu. Je to pes speciálně uzpůsobený ke své práci. Je schopen ji odvádět s maximální lehkostí a účinností... Je... schopen lovit v rozsáhlém terénu, aniž by ho zmohla nadměrná únava... Nemyslím si, že by byl ohař tak společenským psem jako setr. Ale do práce se vrhá „tělem i duší“... Ve společnosti člověka neprojevuje takovou láskyplnou vřelost jako setr a jiní lovečtí psi. Samozřejmě že z každého pravidla existují výjimky a sám znám několik ohařů, kteří jsou pozoruhodní svou přítulností a chytrostí. Podobně jako setři se i ohaři při vyhledávání ptáků nechají vést bystrým čichem, poté ztuhnou a „vystavují“ kořist, dokud nedostanou povel k dalšímu postupu. Charakteristická pozice s jednou přední nohou zvednutou vypadá, jako by pes skutečně ukazoval (point) na kořist a čekal, až ji lovec střelí. Arkwright popisuje „vystavování“ jako „... umělé prodloužení instinktivní pauzy masožravého zvířete, které si právě uvědomilo blízkost kořisti – pauzy určené k naplánování válečné lsti...“

Existují dva základní druhy moderních plemen ohařů – „specializovaná“ plemena, která se používají pouze k lovu a vystavování, a všestranná plemena, která se dají používat k lovu, vystavování a aportování a kterým se často říká plemena HPR (hunting, pointing, retrieving). Jak píše Morris v knize *Dogs: The Ultimate Dictionary of over 1,000 Dog Breeds*, jsou plemena HPR oblíbená u lovců v kontinentální Evropě i u mnoha severoamerických lovců. Málokterý lovec si může dovolit luxus lovu se specializovanými plemeny (jedním psem určeným pro vyhledání a označení kořisti a jiným pro její aportování), takže lovecký pes, který dokáže tohle všechno dohromady, je praktickým pomocníkem pro moderní lovce po celém světě. Všestranná lovecká plemena jsou taková, která dokáží stopovat, vystavovat a aportovat stejně dobře na zemi i ve vodě; patří k nim například výmarský ohař, vižla, francouzský ohař a pudlpointr.

Poslední podskupinou loveckých psů zařazených mezi plemena používaná při lovu s puškou jsou takzvaní „lákači“. V dnešní době jsou známa už jen dvě z těchto plemen. Nova Scotia duck tolling retrívr

Ne všechna plemena ohařů jsou odtažitá. Outlaw, německý drátosrstý ohař, s oblibou tráví čas se svou rodinou, ať na lovu nebo doma.

Dawn Antoniak-Mitchellová

Z LOVCE SPOLEČNÍKEM

Jak z loveckého psa udělat parťáka pro každodenní život

Z anglického originálu *From Birdbrained to Brilliant. Training the Sporting Dog to be a Great Companion*, vydaného nakladatelstvím Dogwise Publishing, přeložila Jana Dušková

Fotografie Dawn Antoniak-Mitchellová, Jeff Bream, Kristal Hayesová, Doris Hodgesová, Janna Puurunenová a Hannie Warendorfová

Fotografie na obálce Lindsay Peternellová

Sazba a grafická úprava Matěj Barták

Redakce Patricia Tošnerová

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2,
169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 313. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2017

Vydání první, Praha 2017

ISBN 978-80-7428-304-8